

Prądnik. Prace Muz. Szafera	22	115–122	2012
-----------------------------	----	---------	------

MICHAŁ GRADZIŃSKI

Instytut Nauk Geologicznych UJ, ul Oleandry 2a, 30–063 Kraków
michal.gradzinski@uj.edu.pl

NAZEWNICTWO JASKINIOWE – SPOJRZENIE PRZYRODNIKA

Cave nomenclature – a naturalist point of view

ABSTRACT: This article deals with (i) the general rules of creating the names for particular caves, and (ii) terminology which is used to define and categorize subterranean cavities. Two rules, which are in common usage in stratigraphy and, to some extent, also in biological nomenclature, should also concern cave names. They are the following: the principle of priority and the principle of stability of a geographic name which is a part of compound names of a particular cave. Other aspects discussed in the articles are meanings of different terms used for classification of underground spaces. In the author's opinion a cave is a general term depicting all underground spaces which are accessible for man. Several examples of cave names from Poland are given and discussed.

KEY WORDS: cave names, principles, definition, cave types

WSTĘP

W nadawaniu i ustalaniu nazw jaskiń – będących obiektami przyrodniczymi – konieczne jest właściwe zrozumienie zarówno procedur nazewnictwa przyrodniczego jak i znaczenie różnorodnych terminów klasyfikacyjnych dotyczących jaskiń. Poniższy tekst ma na celu zarysowanie obu tych zagadnień. Jest on rozszerzeniem streszczenia referatu wygłoszonego podczas 45. Sympozjum Speleologicznego w Ojcowie w czasie odrębnej sesji poświęconej zagadnieniem nazewnictwa jaskiń (Gradziński 2011). Kwestie formalne, wynikające z prawideł języka polskiego są w artykule poruszane jedynie marginesowo.

ZASADY NADAWANIA NAZW FORMALNYCH W NAUKACH PRZYRODNICZYCH – WYBRANE PRZYKŁADY

Kwestia tworzenia nazw jaskiń nie jest w Polsce sformalizowana. Podobnie w innych krajach, o ile autorowi jest wiadomo, nie uległa ona kodyfikacji. Konieczne są jednak pewne zasady, które przynajmniej w pewien sposób tę kwestię by regulowały. Doskonałym przykładem zasad formalnego nazewnictwa przyrodniczego są precyzyjnie skodyfikowane reguły nadawania nazw różnorodnym ciałom skalnym będące istotnym elementem stratygrafii. Reguły te są z dawna ustalone zarówno w skali Polski jak i wielu innych krajów (Alexandrowicz i in. 1975; North American Stratigraphic Code 2005; Racki i Narkiewicz 2006).

Warto tutaj zwrócić uwagę na dwie niezwykle istotne zasady stratygrafii, które powinny – przynajmniej w pewnym zakresie – mieć również odniesienie do nazewnictwa jaskiń. Pierwszą z nich jest zasada niezmienności tak zwanego członu geograficznego nazwy. Człon taki jest stosowany w wielu nazwach jaskiń podobnie jak we wszystkich nazwach litostratygraficznych. Powyższa zasada sprowadza się do trwałości nazwy stratygraficznej w niezminionej formie, pomimo że nazwa geograficzna użyta do jej utworzenia z jakichś względów uległa zmianie (Alexandrowicz i in. 1975; Racki i Narkiewicz 2006). Świetne i wymowne przykłady sytuacji, gdzie zasada ta znalazła zastosowanie podaje North American Stratigraphic Code (2005, s. 1562–1563).

W odniesieniu do nazw jaskiń można podać przykłady, kiedy analogiczna zasada była stosowana, jak i takie kiedy od niej odstępowano. Przykładem pozostawienia pierwotnej nazwy jaskini mimo zmian topograficznych nazw terenu są między innymi Jaskinia Berkowa (Wyżyna Krakowsko-Wieluńska) i Tylkowa Szczelina (Tatry Zachodnie). W pierwszym z powyżej wymienionych przypadków, pomimo ewolucyjnie postępującej zmiany nazwy Góra Berkowa na Góra Zborów nazwa Jaskinia Berkowa, nadana przez K. Mazika i Z. Lorka (1979), pozostaje ciągle aktualną (Zygmunt 2010). Podobnie nazwa Tylkowa Szczelina zaproponowana przez jej odkrywców ze środowiska poznańskich grotolazów (Rösler 1967) po niewielkich modyfikacjach (opuszczenie zbędnego terminu klasyfikacyjnego „jaskinia”) jest utrzymana w późniejszych publikacjach inwentarzowych (Burkacki 1991). Nie wpłynęło na to zaniechanie stosowania nazwy topograficznej Kominy Tylkowe, która posłużyła odkrywcom do utworzenia nazwy jaskini. Była ona zresztą użyta najpewniej niepoprawnie, jako synonim Kominiańskiego Wierchu (por. Paryska, Paryski 1995, s. 544–545). Liczne przykłady zmian nazw wywołane zmianami nazw topograficznych (głównie nazw miejscowości) można natomiast znaleźć w nazewnictwie jaskiń sudeckich opisywanych przed wojną, a zmienionych w okresie powojennym (Kowalski 1954).

Druga ze wspomnianych zasad to zasada priorytetu. Jest ona doskonale znana przyrodnikom, nie tylko geologom, gdyż odnosi się także do nomenklatury botanicznej i zoologicznej. Kodeksy stratygraficzne, a także międzynarodowe kodeksy nomenklatury botanicznej i zoologicznej, mające zastosowanie również do organizmów kopalnych, wyraźnie akcentują powyższą zasadę. Sprowadza się ona do nadrzędności nazwy nadanej jako pierwsza nad nazwami późniejszymi. W odniesieniu do jaskiń zasada powyższa powinna stanowić o wyższości nazwy wcześniej zastosowanej nad pozostałymi.

STOSOWANIE POPRAWNYCH TERMINÓW KLASYFIKACYJNYCH

W nazwach jaskiń zawsze stosowane są różnorakie terminy klasyfikacyjne takie jak na przykład: jaskinia, schronisko, schron, nyża, nisza, studnia, szczelina. Terminy te w pewien sposób mają określać charakter próżni i zazwyczaj nawiązują do jej wielkości i kształtów. Nie zawsze są one jednoznacznie rozumiane, co czasami rzutuje na pewien chaos nazewniczy.

Nawet termin jaskinia – najbardziej oczywisty termin klasyfikacyjny – jest różnie definiowany. Powszechnie przyjęta encyklopedyczna definicja jaskini, zgodna z definicją uznaną przez *International Union of Speleology (UIS)*, podkreśla dwie cechy jaskini – naturalne pochodzenie i dostępność dla człowieka (Curl 1962; Klimchouk 2004; White, Culver 2005). Kazimierz Kowalski w swym monumentalnym dziele „Jaskinie Polski” za jaskinie uznał „naturalne próżnie w skałach dostępne dla człowieka, częściowo przynajmniej osłonięte od góry” wyłączając z tej kategorii formy pionowe, otwarte od góry

(Kowalski 1951, s. 1). Takie podejście było zresztą zgodne z ówczesną literaturą dotyczącą krasu i jaskiń. Obecnie do jaskiń zalicza się także pionowe próżnie w znacznej części, lub zupełnie, pozbawione stropu. Reasumując, w wąskim antropocentrycznym rozumieniu tego terminu za jaskinie należy uznać wszystkie naturalne próżnie w skałach dostępne dla człowieka niezależnie od ich rozmiarów czy kształtu. Podkreślić jednak trzeba, że w krasowej hydrogeologii jaskinią jest każdy kanał w skale o rozwarciu większym od 5–15 mm, czyli takim, które umożliwia turbulentny przepływ wody, a co za tym idzie efektywne rozpuszczanie skał (Ford, Williams 2007, s. 128–129, 209).

Przyjęcie powyższej definicji implikuje konieczność uznania, że wiele innych stosowanych terminów klasyfikacyjnych określa różne typy jaskiń, a nie odrębne typy podziemnych próżni. Terminy te są pokrótce omówione poniżej.

Z różnych powodów nieuzasadnione jest przywiązywanie do terminu jaskinia kryterium środowiskowego i – w konsekwencji – uznanie za jaskinie jedynie obiektów dużych, charakteryzujących się stosownym mikroklimatem, czyli przede wszystkim brakiem światła. Tego typu podejście jest akceptowane i stosowane w serii wydawniczej „Inwentarz Jaskiń Polski” opracowywanej i publikowanej przez Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi, a zostało ono wprowadzone w tomie otwierającym tę serię (Grodzicki 1991). Bezpośrednią konsekwencją takiego błędnego podejścia jest, również niesłuszne, przeciwstawienie jaskiniom tak zwanych schronisk zwanych też schroniskami skalnymi, podskalnymi czy też schronami. W rzeczywistości schroniska te są specyficznym rodzajem jaskini; zazwyczaj są to obiekty niewielkie i pozbawione jaskiniowego mikroklimatu. Wbrew później utartym opiniom K. Kowalski (1951, 1953a, 1954) w swym inwentarzu nie przeciwstawiał jaskiniom schronisk i nie uważał tych dwóch typów podziemnych próżni za odmienne kategorie. Warto zaznaczyć, że terminy ekwiwalentne schronisku w literaturze obcojęzycznej są stosowane bardzo niejednoznacznie. Część autorów anglosaskich za schroniska (*shelter caves, rockshelters*) uznaje jedynie obiekty powstałe przede wszystkim w skałach nierozpuszczalnych (Bates, Jackson 1987, s. 574; Palmer 2007, s. 6). Z kolei V. Panoš (2001, s. 75) definiując schronisko (*jeskyně úkrytová*) podkreśla wykorzystanie tego typu obiektów przez człowieka. Podobną konotację ma polski termin koleba, stosowany w nazewnictwie niektórych niewielkich jaskiń tatrzańskich a ostatnio również jurajskich (por. Paryska, Paryski 1995, s. 534–535).

Inne specyficzne rodzaje jaskiń są definiowane przez ich kształt i rozmiary. Jaskinie o dwóch rozmiarach zdecydowanie większych od trzeciego nazywa się szczelinami lub szparami. Obiekty takie mogą mieć bardzo różną genezę i błędnym jest aprioryczne przypisywanie genezy tektonicznej wszystkim obiektom o takim kształcie. Tego typu niesłuszne podejście reprezentuje w polskiej literaturze J. Grodzicki (1991, 2011). Zaznaczyć jednak trzeba, że nie jest ono odosobnione. Można go spotykać także w literaturze zagranicznej (np. Warwick 1976; White, Culver 2005). W rzeczywistości bardzo niewielka liczba takich jaskiń ma genezę *stricto* tektoniczną (por. Panoš 2001; Klimchouk 2004; Palmer 2007, s. 6–7). Większość to rozwarte grawitacyjnie powierzchnie międzyławicowe, spękania ciosowe lub uskokowe, albo szczeliny uformowane między przemieszczonymi grawitacyjnie blokami skalnymi. Wszystkie te jaskinie swoją formę przestrzenną zawdzięczają procesom przemieszczeń grawitacyjnych, a nie zjawiskom tektonicznym.

Kolejnym kryterium pomocnym przy nadawaniu jaskiniom nazw jest liczba otworów. Jaskinie dwuotworowe zależnie od ich długości zwane są tunelami lub okiennikami (termin stosowany na obszarze Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej). Wspomnieć należy, że termin okiennik jest równie często stosowany do skałek z jaskiniami tego typu, gdyż jaskinie

te są często bardzo charakterystycznym i z daleka widocznym elementem rzeźby tych skałek. Natomiast termin dziurawiec, również stosowany na obszarze Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (ryc. 1) odnosi się do krótkich jaskiń wielootworowych lub przynajmniej połączonych z powierzchnią wieloma ciasnymi kanałami niemożliwymi jednak do przejścia (Ciszewski 1891). Niewielkie jaskinie o otworze, którego rozmiary często przekraczają długość obiektu są zwane okapami, niszami lub niżami.

Do pionowych jaskiń stosowane są terminy studnia (studzienka), pochodzący z języka francuskiego *aven* (awen), dzwon lub komin. W nazwach jaskiń stosowany jest także termin meander określający korytarz kręty zarówno w pionie jak i w poziomie, jak również termin korytarz.

Terminy takie jak dziura, jama, pieczara (piec) i grota w zasadzie nie odnoszą się do obiektów o konkretnych rozmiarach czy kształcie, aczkolwiek trzy pierwsze zazwyczaj są stosowane do jaskiń niewielkich. Często terminy te mają znaczenie historyczne. Termin jama pierwotnie był łączony z podziemnymi pustkami wykorzystywanymi przez zwierzęta lub dostępnymi tylko dla zwierząt (Ciszewski 1891). Na odrębny komentarz zasługuje termin grota, pochodzący z języka włoskiego (*grotta*) lub francuskiego (*grotte*). Jest on w zasadzie synonimem terminu jaskinia posiadając pewną konotację sugerującą znaczne rozmiary danego obiektu. Termin ten był bardzo powszechnie stosowany w literaturze turystycznej w XIX w. i początku XX w., także w nazwach własnych jaskiń (por. Urban 2011). Już wówczas odnosił się jednak do obiektów o różnym charakterze w tym obiektów sztucznych, na przykład do niewielkich budynków lub odpowiednio adaptowanych pustek po podziemnej eksploatacji kamienia. Tego typu groty były powszechnie w manierystycznych i romantycznych ogrodach i parkach (np. w parku w Puławach). Termin grota obecnie przeżywa swój renesans, za sprawą „groty jodowo-solnych” znajdujących się w licznych „centrach spa”, które to groty z jaskiniami oczywiście nie mają nic wspólnego. Podkreślić trzeba, że termin ten został uznany przez znawców nazewnictwa górskiego za niefachowy w odniesieniu do naturalnych próżni i zrezygnowano z niego przy porządkowaniu nazw jaskiń Tatr (Paryska, Paryski 1995, s. 308). Pogląd powyższy podzielają również niektórzy językoznawcy (Seroczyński 2000). Do odejścia w nazewnictwie przyrodniczym od stosowania terminu grota przychyła się także autor tego artykułu, który w wykonywanych przez siebie licznych inwentarzach jaskiń, obejmujących Pieniny i zlewnię Prądnika konsekwentnie unikał jego używania. Trudno uznać za przekonujący argument J. Urbana (2011, s. 103), który twierdzi, że za stosowaniem terminu grota przemawia fakt, iż jest on źródłem „bardzo oryginalnego i już całkiem polskiego terminu grotołaz”. Warto zaznaczyć, że nikt nie proponuje, aby w języku polskim słońce nazywać sol, tylko z tego powodu, że to słowo stało się źródłem powszechnie stosowanego słowa opisującego codzienny i równie powszechnie stosowany przedmiot użytkowy, jakim jest parasol.

NIEKONSEKWENCJE I ODSTĘPSTWA OD REGUŁ W POLSKIM NAZEWNICTWIE JASKINIOWYM – WYBRANE PRZYKŁADY

Jak zaznaczono na wstępie nazewnictwo jaskiniowe nie jest skodyfikowane, tak jak nazewnictwo botaniczne czy zoologiczne, więc jest zrozumiałym, że zakres i skala odstępstw od powyżej zarysowanych zasad są znaczne. Jest to efektem między innymi konsekwentnego stosowania nazw tradycyjnych, a także powszechnego nadawania – nie zawsze z powodów uzasadnionych – nowych nazw, które wchodzą do powszechnego użycia i systematycznie wypierają nazwy wcześniejsze.

Ryc. 1. Skała Okiennik na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej. Fot. R. Cieślik

Fig. 1. Okiennik crag Kraków-Wieluń Upland. Photo by R. Cieślik

W pierwszym przypadku stosowanie konsekwentne nazw tradycyjnych powoduje niejednokrotnie, że termin klasyfikacyjny będący członem nazwy nie odpowiada charakterowi jaskini. Nazwa została nadana na początkowym etapie poznania jaskini i w trakcie jej eksploracji niejako „straciła na aktualności”. Do takich nazw należą na przykład Szczelina Chochołowska czy Ptasia Studnia. Pierwsza z wymienionych jaskiń o długości ponad 2 km zawiera poza szczelinowymi korytarzami także partie o innej morfologii i swoimi rozmiarami zdecydowanie odbiega od wielu niewielkich jaskiń mających w nazwie termin „szczelina” (Luty 1991). Z kolei Ptasia Studnia, dzięki odkryciom dokonywanym na przestrzeni ponad 40 lat, nie jest już pojedynczą, pionową formą krasową, lecz rozbudowaną przestrzennie wielootworową jaskinią (Antkiewicz 1999). Tego typu przykłady można by mnożyć.

Zjawisko nadawania nowych nazw jaskiniom znanym i opisywanym wcześniej pod innymi nazwami łamie charakteryzowane powyżej prawo priorytetu. Prowadzi ono do zastąpienia nazwy pierwotnej nazwą późniejszą. Wynika to często z niezajomości obszaru i braku rozeznania w literaturze. W innych przypadkach jest to spowodowane poczynieniem przez kolejne generacje eksploratorów znacznych odkryć w znanej wcześniej, niewielkiej jaskini i w konsekwencji nadaniu tej jaskini nowej nazwy. Takie przypadki są znane głównie z Tatr. Za przykład służą zmiany nazw Śnieżnej Studni (por. Albrzykowski 2002) czy Jaskini pod Wantą początkowo nazwanej przez eksploratorów z Krakowa Litworowy Dzwon (Grodzicki 1999; inf. ustna J. Baryła, 2012 r.).

Nadanie nowej nazwy eksplorowanej, znanej wcześniej jaskini może jednocześnie prowadzić do skorygowania błędu w jej poprzedniej nazwie. Jednym z przykładów jest historia nazwy ojcowskiej jaskini Jama Ani, której zmiana spowodowała liczne kontrowersje i polemiki (por. np. Gradziński i in. 1994; Baryła 1996; Gradziński 1996a, b), a innym zmiany nazw Jaskini Pychowickiej (Kulbicki, Górny 2011).

Poważną trudność w rygorystycznym stosowaniu zasady priorytetu w nazewnictwie jaskiniowym są dawne nazwy wielu, zazwyczaj mniejszych jaskiń. Wiele z nich nie są to właściwe nazwy lecz lapidarne opisy położenia otworu danej jaskini. Nazwy takie są zazwyczaj zmieniane w nowszych opracowaniach.

Powyższe przykłady wskazują, że nazewnictwo jaskiń nie zawsze mieści się w obrębie sztywnych reguł. W uzasadnionych przypadkach odstępstwa od reguł wydają się być dopuszczalne. Warto jest podkreślić, że nawet bardzo sztywno skodyfikowane zasady nomenklatury zoologicznej dopuszczają w uzasadnionych przypadkach wyjątki. Jednym z nich jest odstępstwo od zasady priorytetu, jeśli nazwa nadana później jest powszechnie stosowana, a nazwa pierwotna wyszła z użycia (por. Ride i in. 1999 – International Code of Zoological Nomenclature, art. 23.9). Odstępstwo od zasady priorytetu jest jednak również szczegółowo skodyfikowane. Przypadki zastąpienia pierwotnej nazwy już zarzuconej przez nowszą powszechnie używaną są tłumaczone dbałością twórców kodeksu o stabilność terminologii (por. Ride i in. 1999 – International Code of Zoological Nomenclature, art. 23.2).

Trzeba też pamiętać, że kodyfikacja nazw jaskiń nie zawsze prowadzi do zamierzonych skutków. Bardzo wymownym przykładem jest komisyjna zmiana nadanej przez odkrywcę poprawnej nazwy Jaskinia w Małej Świstówce na Jaskinia Miętusia Wyżnia (Kowalski 1953b). W efekcie nazwa Jaskinia Miętusia Wyżnia została później nadana innej, mniejszej jaskini i jest do dzisiaj stosowana (Luty 1996).

Podziękowania

Autor dziękuje Bogusławowi Kołodziejowi za dyskusje dotyczące formalnej nomenklatury zoologicznej i Januszowi Baryle za informacje dotyczące historii nazewnictwa Jaskini pod Wantą.

PIŚMIENNICTWO

Albrzykowski G. 2002. *Jaskinia Śnieżna Studnia*. [w:] *Jaskinie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Tom 9. Wielkie jaskinie Doliny Małej Łąki*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 40–71.

Alexandrowicz S., Birkenmajer K., Burchart J., Cieśliński S., Dadlez R., Kutek J., Nowak W., Orłowski S., Szulczewski M., Teller, L. 1975. *Zasady polskiej klasyfikacji i nomenklatury stratygraficznej*. Wydawnictwa Geologiczne. Warszawa, ss 63.

Antkiewicz A. 1999. Ptasia Studnia – Jaskinia Lodowa Litworowa – Jaskinia nad Dachem. [w:] *Jaskinie Tatrzańskiego Parku Narodowego, tom 6. Jaskinie wschodniego zbocza Doliny Miętusiej*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 46–88.

Baryła J. 1996. *Niezbędne wyjaśnienia*. „Gacek”, **25 (46)**: 55–56.

Bates R.L., Jackson J.A. 1987. *Glossary of Geology*. American Geological Institute, Alexandria, Virginia, ss. 788.

- Burkacki M. 1991. *Tylkowa Szczelina*. [w:] *Jaskinie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Jaskinie Doliny Chochołowskiej i dolinek reglowych*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 147–150.
- Ciszewski S. 1891. *Przyczynek do słownictwa polskiego. Terminy używane do oznaczenia zagłębień i wydrzeń ziemnych przez lud okolicy Sławkowa i Skaly, w Olkuskim*. „Prace Filologiczne”, **3**: 71–91.
- Curl R. 1964. *On the definition of a cave*. „National Speleological Society Bulletin”, **26**: 1–6. 2
- Ford D.C., Williams P.W. 2007. *Karst Hydrogeology and Geomorphology*. Wiley, Chichester, 562 ss.
- Gradziński M. 1996a. *O wykazach jaskiń uwag kilka*. „Gacek”, **25** (46): 54.
- Gradziński M. 1996b. *O wyjaśnieniach Wielce Szanownego Autora i Redaktora w jednej osobie*. „Gacek”, **25**, (46): 56.
- Gradziński M. 2011. *Nazewnictwo jaskiniowe – spojrzenie przyrodnika*, [w:] *Materiały 45. Sympozjum Speleologicznego, Ojców, 20–23.10.2011 r.*, red. M. Gradziński, J. Partyka, J. Urban. Wyd. Sekcja Speleologiczna PTP. Kraków, s. 61–62.
- Gradziński M., Górny A., Szelerewicz M. 1995. *Jaskinie Ojcowskiego Parku Narodowego, Wąwóz Jamki*. Ojcowski Park Narodowy, Muzeum im. Prof. Władysława Szafera. Ojców, ss. 92.
- Grodzicki J. 1991. *Wprowadzenie*, [w:] *Jaskinie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Jaskinie Doliny Chochołowskiej i dolinek reglowych*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 7–10.
- Grodzicki J. 1999. *Jaskinia pod Wantą*, [w:] *Jaskinie Tatrzańskiego Parku Narodowego, tom 6. Jaskinie wschodniego zbocza Doliny Miętusiej*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 156–159.
- Grodzicki J. 2011. *Baza danych „Jaskinie Polski”*, [w:] *Materiały 45. Sympozjum Speleologicznego, Ojców, 20–23.10.2011 r.*, red. M. Gradziński, J. Partyka, J. Urban. Wyd. Sekcja Speleologiczna PTP. Kraków, s. 67–68.
- Klimchouk A. 2004. *Caves*, [w:] *Encyclopedia of Caves and Karst Science.*, red. J. Gunn, Wyd. Fitzroy Dearborn. London, s. 203–205.
- Kowalski K. 1951. *Jaskinie Polski; t. 1, Jaskinie Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej*. Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa, 466 ss.
- Kowalski K. 1953a. *Jaskinie Polski; t. 2 Jaskinie Tatr Polskich*. Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa, 186 ss.
- Kowalski K. 1953b. *Konferencja w sprawie nazw jaskiń tatrzańskich*. „Grotołaz”, **12**: [34].
- Kowalski K. 1954. *Jaskinie Polski; t. 3*. PWN. Warszawa, 192 ss.
- Kulbicki P., Górny A. 2011. *Jaskinia Pychowicka*, [w:] *Jaskinie Pomostu Krakowskiego. Jaskinie Bramy Krakowskiej i Garbu Tenczyńskiego*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 59–62.
- Luty I. 1996. *Jaskinia Miętusia Wyżnia*, [w:] *Jaskinie Tatrzańskiego Parku Narodowego, tom 6. Jaskinie zachodniego zbocza Doliny Miętusiej*, red. J. Grodzicki. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 52–54.
- Mazik K., Lorek Z. 1979. *Jaskinie okolic Podlesic. Materiały do inwentarza jaskiń Polski (cz. I)*. „Alpiniste Complet”, **2**: 27–69.
- North American Stratigraphic Code* 2005. „American Association of Petroleum Geologists Bulletin”, **89**: 1547–1591.

- Palmer A.N. 2007. *Cave Geology*. Cave Books. Dayton, ss. 454.
- Panoš V. 2001. *Karstologická a speleologická terminologie*. Knížne Centrum. Žilina, ss. 352.
- Racki G., Narkiewicz M. (red.), 2006. *Polskie zasady stratygrafii*. Komitet Nauk Geologicznych PAN, Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa, ss. 78.
- Radwańska-Paryska Z., Paryski W.H. 1995. *Wielka encyklopedia tatrzańska*. Wydawnictwo Górskie. Poronin, ss. 1555.
- Ride W.D.L., Cogger H.G., Dupuis C., Kraus O., Minelli A., Thompson F.C., Tubbs P.K., red., 1999. *International Code of Zoological Nomenclature*. The International Trust for Zoological Nomenclature, The Natural History Museum. London, <http://www.nhm.ac.uk/hosted-sites/iczn/code/>
- Rösler A. 1967. *Jaskinie w masywie Kominiarskiego Wierchu*, [w:] *Niphargus, Materiały II Jurajskiego Seminarium Speleologicznego*. Oddział PTTK Częstochowa, Speleoklub. Częstochowa, s. 67–73.
- Seroczyński G. 2000. *Uwagi o speleonimach sudeckich*. „Prace Filologiczne”, 45: 513–518.
- Urban J. 2011. *Jaskinie, pieczary czy groty – dziedzictwo nazewnictwa*, [w:] *Materiały 45. Sympozjum Speleologicznego, Ojców, 20–23.10.2011 r.*, red. M. Gradziński, J. Partyka, J. Urban. Wyd. Sekcja Speleologiczna PTP. Kraków, s. 103–104.
- Warwick G.T. 1976. *Geomorphology and caves*, [w:] *The Science of Speleology*, red. T.D. Ford, C.H.D. Cullingford. Wyd. Academic Press. London, s. 61–125.
- White W.B., Culver D.C., 2005. *Definition of cave*. [w:] *Encyclopedia of Caves*, red. Culver D.C. i White W.B. Wyd. Elsevier. Amsterdam, s. 81–85.
- Zygmunt J. 2010. *Jaskinia Berkowa*, [w:] *Jaskinie Wyżyny Częstochowskiej*, t. 3, red. J. Mikuszewski, J. Wyd. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi. Warszawa, s. 120.

SUMMARY

This article deals with (i) the general rules of creating the names for particular caves, and (ii) terminology which is used to define and categorize subterranean cavities. Two rules, which are in common usage in stratigraphy and, to some extent, also in biological nomenclature, should also concern cave names. They are the following: the principle of priority and the principle of stability of a geographic name which is a part of compound names of a particular cave. The principle of priority says that the valid name of a cave is the oldest one which is in use. The principles of stability of a geographic name states that the cave name should not be modified when a geographic name used in a cave name is modified. Similar rules are strictly kept in stratigraphy and biological nomenclature.

Other aspects discussed in the articles are meanings of different terms used for classification of underground spaces. In the author's opinion a cave is a general term depicting all underground spaces which are accessible for man. Other terms such as, for instance, rock-shelter, fissure and pitch concern particular types of caves which can be distinguished, classified and named due to their characteristics, such as shape or size. However, it must be stressed that all the objects known under these names are a peculiar type of caves. Several examples of cave names from Poland are given and discussed.